

پیامدهای سالمندی: چالش مطرح در اروپا و آسیا

Gabriele Sinigoj, Gavin Jones, Katsuiku Hirokawa, Sepp Linhart, *The Impact of Ageing: A Common Challenge for Europe and Asia*, Vienna: Austria Federal Ministry of Science and Research, Aisa- Europe Foundation (ASEFF), (2007), 405 pp.

کتاب وزین و تأمل‌برانگیز «پیامدهای سالمندی: چالش مطرح در اروپا و آسیا» مجموعه مقالات ارائه‌شده در کنفرانسی با همین عنوان می‌باشد که در ژوئن سال ۲۰۰۶ در وین برگزار گردید. خانم گابریل سینی‌گوج (دکترای تاریخ دیپلماتیک از دانشگاه وین) سروراستار کتاب «پیامدهای سالمندی: چالش مطرح در اروپا و آسیا» در اردیبهشت‌ماه سال جاری در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی طی یک سخنرانی ابعاد مختلف و عواقب سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پدیده سالمندی به‌ویژه در اروپا را تشریح کرده و با اهدای یک جلد از کتاب خود به کتابخانه دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی آثار پیرشدن جمعیت در اروپا، کمبود نیروی کار جوان و نرخ رشد منفی جمعیت را بررسی نمود.

این کتاب شمای کاملی از آثار و پیامدهای چندوجهی سالمندی در اروپا و آسیا را تصویر می‌نماید. تحقیق مبسوط و بدیع کتاب فوق‌الذکرین یافته‌ها و اطلاعات در زمینه‌های جمعیت‌شناسی، اقتصاد و جامعه، قوانین و رفاه اجتماعی، حقوق اجتماعی و بهداشت و درمان را شامل می‌گردد. در این کتاب کارشناسان مشهور جهانی در حوزه تحقیقات مربوط به جمعیت‌شناسی در اروپا و آسیا اظهارنظر می‌نمایند. آنان تنوع و تقابل حاصل از افزایش میزان سالمندی در روندهای جمعیت آسیا و اروپا را مطرح و توضیح می‌دهند که این امر جهان را به لحاظ سطوح بنیادی تا سال ۲۰۵۰ دگرگون می‌کند.

کتاب «پیامدهای سالمندی: چالش مطرح در اروپا و آسیا» حاوی ۲۵ مقاله است که به لحاظ موضوعی در پنج بخش تقسیم شده‌اند. در اینجا به لحاظ پیوند و ارتباط تام موضوعات مطرح در کتاب با مباحث اساسی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان امروز و تأثیر مستقیم بر مسائلی چون مهاجرت و سیاست‌های اقتصادی به ذکر عناوین مقالات مطرح در کتاب ارزشمند فوق می‌پردازیم:

۱. آثار سالمندی در جوامع اروپایی و آسیایی (سپ لینهارت)^۱
۲. سالمندی جمعیت و سرمایه انسانی (ولفگانگ گولینی)^۲
۳. چالش‌های سرعت و شدت سالمندی (آنتونیو گولینی)^۳
۴. مسیرهای گوناگون سالمندی جمعیت: (اعضای قدیم و جدید اروپای همچنان پراکنده (جیتکا رایچتاریکوا)^۴
۵. سالمندی جمعیت و نگاه آماری: شواهدی از برخی کشورهای آسیایی (نوهیرو اوگاوا)^۵
۶. چالش‌های سالمندی در شرق و جنوب شرقی آسیا: اشکال زندگی افراد سالمند (گاوین جونز)^۶
۷. هند: شریکی برای جستجوی راه‌حل‌های جهانی در قبال چالش‌های جمعیتی و بهداشتی (هارپال سینگ)^۷
۸. سالمندی با آهنگی آهسته در فیلیپین: چالش یا فرصت (نیمفا اوگنا)^۸
۹. سالمندی جمعیت در اروپا و آسیا: از چالش‌ها تا فرصت‌ها (مارک کیس)^۹
۱۰. سالمندی جمعیت، گذار سیاسی و جامعه مدنی: مقایسه اندونزی و لهستان (فیلیپ کریگر)^{۱۰}

-
1. Sepp Linhart
  2. Wolfgang Lutz
  3. Antonio Golini
  4. Jitka Rychtarikova
  5. Naohiro Ogawa
  6. Gavin Jones
  7. Harpal Singh
  8. Nimfa Ogena
  9. Mark Keese
  10. Philip Kreager

۱۱. چالش‌های سالمندی جمعیت در اندونزی (میتا نوری)^۱
۱۲. رفاه اقتصادی سالمندان در آسیای جنوب شرقی: حمایت دولت و خانواده (آنژلیک خان)^۲
۱۳. چالش جهانی شدن برای صنعت در شانزده کشور اروپایی (گودرون بیفل)^۳
۱۴. بهره‌وری کار و سن نیروی کار در بخش‌های صنعتی و خدماتی اتریش (برنهارد مالبرگ)^۴
۱۵. سالمندی و رشد اقتصادی: مقایسه بلغارستان، مقدونیه و رومانی (ماجا میسوسکا)^۵
۱۶. سالمندی: چالشی برای نظام‌های قانونی (ولفگانگ مازال)^۶
۱۷. سالمندی به عنوان عاملی تعیین‌کننده در اصلاحات سیستم‌های اجتماعی (ایگور تومس)^۷
۱۸. توسعه قانون امنیت اجتماعی: محدودیت‌ها و فرصت‌ها (سانگ کوانگ‌لی)^۸
۱۹. مروری آماری بر سن مردم اروپا (برند اسکولت)^۹
۲۰. کمبود پزشک: مشکل سیستم درمان و بهداشت کره (آنت سونک)^{۱۰}
۲۱. تأثیر مسکن بر وضعیت فیزیکی سالمندان کره (سانگ چول پارک)^{۱۱}
۲۲. ارزیابی و اصلاح شایسته از کارکرد مصونیتی برای ارتقا و تداوم سلامتی (کیکوچی)^{۱۲}
۲۳. آیا هورمون رشد انسانی برای افزایش عمر مفید است؟ (ایمر ناگی)^{۱۳}
۲۴. تغییرات نسلی در مغز سالمندان (ژوهانس آتمز)^{۱۴}

-
1. Mita Noveria
  2. Angelique Chan
  3. Gudrun Bifel
  4. Bernhard Mahlberg
  5. Maja Micevska
  6. Wolfgang Mazal
  7. Igor Tomes
  8. Sang Kwang Lee
  9. Bernd Schulte
  10. Annette Sonek
  11. Sang Chul Park
  12. Kikuchi
  13. Imre Nagy
  14. Johannes Attems

۲۵. آیا سلول‌های بنیادی افراد را پیر می‌نماید؟ (لیپر دینگر)^۱

اروپا و آسیا طی ۵۰ سال آینده شمار بالایی جمعیت سالمند دارا هستند. این دو قاره نرخ‌های متفاوت از افراد سالمند را تجربه می‌نمایند. در نتیجه، کشورهای واقع در این دو قاره با خطر کاهش رشد اقتصادی و از طرف دیگر افزایش انتظارات عمومی در مورد بازنشستگی، سلامتی و رفاه، در بلندمدت مواجه می‌باشند (البته در صورتی که اوضاع به همین منوال باشد).

تحلیل‌ها و اطلاعات جمعیت‌شناسی منظرهای مهمی در تبیین تغییر وضعیت سن سالمندی ارائه می‌دهند. اطلاعات مهم راجع به سالمندان به موضوع میزان سلامتی، نقش در خانواده و جامعه، وضعیت اقتصادی آنها مربوط می‌گردد. چالش‌های اقتصادی و اجتماعی از طریق: افزایش احتمالی در رشد تولید، توسل بیشتر به مهاجرت براساس رقابت یا بازگشت نرخ باروری که در اروپا متفاوت از آسیا می‌باشد بروز می‌نمایند. سالمندی جمعیت برای برنامه‌های اجتماعی ضروری، عرضه نیروی کار، تجارت و پس‌انداز عواقبی وخیم دارد که وسعت جهانی داشته و ممکن است رویکردهای جدید مالی را بطلبد. علاوه بر این، آنچه مهم می‌باشد موضوع تغییر در برخورد با کار و بازنشستگی است. عمر طولانی خواسته هر کس می‌باشد، همان‌طور که فرصتی برای نیل به آرزوها و اجرای طرح‌ها است و برای برخی یک‌بار تلقی می‌گردد به‌ویژه وقتی که آن افراد سالمند آماده نبوده و از عواقب پیری وحشت نموده باشند.

در بعضی از کشورها برای افراد سالمند دستور کار جدیدی از سیاست‌های استخدام افراد مسن اجرا می‌گردد تا کار را به عنوان موضوعی جذاب و دارای پاداش برای این «نسل نقره‌ای» مطرح نماید.

مقایسه بعضی از کشورهای اروپای مرکزی و شرقی با کشورهای جنوب شرقی آسیا که اخیراً دچار تغییرات سیاسی شده‌اند به ما گوشزد می‌کند که وضعیت اشخاص سالمند در جوامع مذکور اغلب شبیه گروه‌های محروم می‌باشند به‌طوری که ظرفیت محدود دولتی ناگزیر نقشی ابتدایی از شبکه‌های خانوادگی برای حمایت افراد سالمند ارائه و فراهم می‌نمایند.

---

1. Lepperdinger

نظام خانواده هسته‌ای نه منحصر به اروپا است و نه حمایت خانوادگی در زمینه خانواده آسیایی فقط مهم می‌باشد. کاهش نسبت‌های کارگران به بازنشسته‌ها و مردمی که بخش وسیعی از زندگی خود را در بازنشستگی می‌گذرانند به طور روزافزونی به نظام‌های بازنشستگی و سلامتی فشار وارد می‌آورد. بحث نظام‌های بازنشستگی آینده و راه‌های نیل گروه‌های محروم افراد سالمند به رفاه همان‌قدر در اروپا مطرح است که در آسیا. با این حال، پیش‌بینی و مقرر نمودن قانون در هر کشور مسئله مهم برای تعیین میزان مشارکت نسل ویژه می‌باشد که جهت پوشش رفاهی افراد سالمند چه میزان هزینه متحمل می‌گردد. این منظر مباحث اخلاقی را نیز مطرح می‌سازد و اساساً مسائل عمده حقوقی فراخوان برای عدالت واقعی را راهنمایی می‌کند.

برنامه جهش در زمینه معالجه دارویی طبیعی کیفیت زندگی «سالمندان جوان» و «کودکان سابق» را ارائه می‌دهد، در دهه ۵۰ و دهه ۶۰ از طریق ترمیم بازسازی، سیستم مصونیت بدن محافظت شده باعث سلامتی و طول عمر بیشتر می‌گردد. بدون شک، تصویر معالجه دارویی طبیعی از سالمندی، بازی معمایی شگفت‌آور به ما ارائه می‌دهد: از یک طرف تحقیقات معالجه دارویی طبیعی در تشخیص و ترمیم کارکردهای مصونیتی برای افزایش کیفیت زندگی (از طریق تزریق‌های هورمونی، یا اقلان ما به ترسیم سیستم سلولی خود در بانک‌های پزشکی در حالی که هنوز جوان هستیم) مؤثر می‌باشند و از طرف دیگر نسل «سالمند پیر» که بافت‌ها و سلول‌های آنها پیر شده‌اند دچار بیماری‌های غیرقابل سرایت که رشد سریع دارند می‌گردند. بیماری‌های غیرقابل سرایت مزمن اکنون دلیل اصلی مرگ افراد سالمند (هم در کشورهای پیشرفته و هم در کشورهای در حال توسعه) می‌باشد.

منظرهای ترسیم‌شده از عواقب سالمندی در آینده که در این کتاب از طریق نمودارهای گوناگون بیان شده‌اند بسیار مهیج و قابل تأمل می‌باشند. در سال‌های آتی با دو پدیده مواجه خواهیم بود که اهمیت روزافزون دارند: افزایش هزینه‌های تأمین بهداشت و درمان؛ افزایش سریع جمعیت سالمند. آمارهای مندرج در کتاب مورد بررسی به ما کمک می‌کنند تا چالش‌های مربوطه و پیش‌رو را بیابیم. به‌طور مثال، سهم جمعیت سالمند در دو کشور اتریش و جمهوری چک زیاد بوده و دو کشور با سرعت بالای سالمندشدن جمعیت خود روبه‌رو می‌باشند. اتریش نمونه خوبی از یک کشور

ثروتمند اروپایی می‌باشد که جمعیت سالمند آن از استانداردهای بالای زندگی برخوردارند اما تأمین هزینه‌های بازنشستگی و مراقبت بلندمدت از سالمندان دائماً مشکل‌تر می‌گردد. در جمهوری چک نیز این چالش‌ها در دوران گذار از اقتصاد سوسیالیستی به اقتصاد آزاد نیز مطرح می‌باشند. در هر دو کشور نرخ‌های مشارکت نیروی کار افراد سالمند از سال ۱۹۷۰ کاهش پیدا نموده است. ولی از طرف دیگر، نرخ‌های استخدام افراد سالمند رشد صعودی دارد. در دو کشور، افراد سالمند با موانع و محدودیت‌هایی جهت کارکردن مواجه می‌باشند که می‌توان آنها را در سه گروه دسته‌بندی نمود: سیستم‌های رفاهی که باعث بازنشستگی زودهنگام می‌گردد؛ بی‌میلی استخدام‌کننده جهت استخدام کارگران مسن، ضعف سلامتی و توانایی نامناسب سالمندان جهت انجام کار.

در بیشتر کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا سهم جمعیت بالای ۶۵ سال زیر ده درصد و این سهم دائماً در حال افزایش است. ژاپن در این مورد پیشتاز بوده و با اینکه جامعه‌ای با افراد بی‌شمار سالمند می‌باشد افراد سالمند آن طی پانزده سال آینده پنجاه درصد افزایش می‌یابند به طوری که یکی از کشورهای خواهد بود که دارای بیشترین افراد مسن می‌باشد. کره جنوبی، تایوان و سنگاپور نیز بعد از ژاپن قرار داشته و این چهار کشور در دهه ۲۰۲۰ از این جهت با چالش‌های بزرگی مواجه خواهند بود. رشد جمعیت سالمند در اندونزی، مالزی و فیلیپین آهسته‌تر می‌باشد. در مجموع، در کشورهای اروپایی در سال ۲۰۰۵ افراد سالمند ۱۵/۹ درصد جمعیت را تشکیل می‌دادند که با توجه به نرخ منفی افزایش جمعیت در بعضی از کشورهای اروپایی (از جمله روسیه، ایتالیا و آلمان) و عوامل دیگر از جمله ارتقای سطح بهداشت و درمان و امور رفاهی سرعت افزایش شمار افراد سالمند بسیار زیاد می‌باشد.

در پایان، به لحاظ اهمیت، بزرگی و بحث‌انگیز بودن چالش در پیش‌رو، به‌ویژه در کشورهای پیشرفته صنعتی یعنی سالمندبودن جدول «روندهای سالمندی در برخی کشورهای آسیایی طی سال‌های ۲۰۴۰-۲۰۰۵» به نقل از صفحه ۸۰ کتاب نقل می‌گردد. ملاحظه می‌کنیم در سال ۲۰۴۰ یعنی ۳۰ سال دیگر ۳۹ درصد مردم ژاپن سالمند بوده و بالای ۶۵ سال سن دارند.

روندهای سالمندی در برخی کشورهای آسیا (۲۰۰۵ - ۲۰۴۰)

درصد جمعیت بالای ۶۵ سال

کشورها	۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۲۰	۲۰۳۰	۲۰۴۰
ژاپن	۲۲,۹	۲۶	۳۲,۲	۳۴,۴	۳۹
کره جنوبی	۹,۴	۱۱,۳	۱۵,۶	۲۳,۴	۳۰,۳
تایوان	۹,۶	۱۰,۴	۱۵,۷	۲۳,۶	۲۹,۵
سنگاپور	۷,۱	۸,۳	۱۴,۸	۲۲,۵	۲۳,۴
تایلند	۶,۸	۷,۷	۱۰,۶	۱۴,۶	۱۷,۲
مالزی	۴	۴,۴	۶,۳	۹	۱۰,۶
چین	۶,۶	۷,۰	۱۰,۲	۱۳,۹	۱۸,۶
فیلیپین	۳,۴	۳,۸	۵,۱	۶,۹	۹,۱
اندونزی	۴,۹	۵,۳	۶,۳	۸,۸	۱۱,۸